

Funded
by the European Union
and the Council of Europe

COUNCIL OF EUROPE

Implemented
by the Council of Europe

EVALUATION OF THE COUNCIL OF EUROPE AND EUROPEAN UNION JOINT PROGRAMME 'ROMED'

СТУДИЈА НА СЛУЧАЈ ПРИЛЕП

creda consulting
Creative Development Alternatives

bl & sanz
European value(s)

ROMED
Médiation pour les Roms
Mediation for Roma

„ПОРАНЕШНА ЈУГОСЛОВЕНСКА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА“, Прилеп

Општина Прилеп претставува добар пример за тоа како пристапот ROMED2 може да ја поттикне вклученоста на ромската заедница со идентификување на вистинската „влезна точка“ за прашања што се од вистински интерес за заедницата, а тоа натаму може да се проширува во поширок процес на инклузија на Ромите. Главниот прв двигател беше интересот на постарите неформални лидери за изградба на џамија во една ромска населба, а подоцна тоа беше проширено и на други значајни прашања и доведе до многу добри резултати во областа на образованието, инфраструктурата и на поддршката за различни иницијативи во заедницата. Клучни фактори за успех на процесите во Прилеп беа отвореноста на локалните власти, застапеноста на Ромите во локалниот совет и во одделенијата на локалната администрација и постепеното вклучување на различни интересни групи во ромските заедници, како и обид за создавање синергија меѓу ресурсите од локалниот буџет и постојните национални програми за поддршка на инклузијата на Ромите.

Контекст: Проблеми и можности

Прилеп е четврти град по големина во „поранешна југословенска Република Македонија“, лоциран во јужниот дел од земјата. Врз основа на податоците доставени од Општината, во моментот во Прилеп има околу 73.925 жители, а 4.500 се Роми. Повеќето Роми што живеат во Прилеп се муслимани.

Прилеп е центар на индустриско производство на висококвалитетен тутун и цигари, на преработувачка на метал, електроника, преработувачка на дрво, текстил, храна и на бел мермер. Заедницата на Ромите, главно, живее во Тризла, населба што има слаба инфраструктура (нема канализациски систем и улично осветлување, улиците не се асфалтирани). Некои припадници на ромското население се вработени во локалната индустрија, но голем број Роми од Прилеп се невработени и во однос на својот доход зависат од поддршката што им ја праќаат роднини што работат во западноевропските земји.

Општина Прилеп има успешно минато на работа на прашањата за инклузија на Ромите со текот на годините. Таа спровела голем број проекти за унапредување на инфраструктурата на населбата, како и за обновување на локалното основно училиште. Прилеп е единствена Општина во земјата со востановено Одделение за прашања на Ромите. Во Одделението се вработени петмина Роми, сите обучени преку програмата ROMED1. Двајца Роми се избрани во Советот на Општината и голем број Роми се ангажирани во различни програми.

Група за акција во заедницата

Групата за акција во заедницата во Прилеп (ГАЗ) е основана во ноември 2013 година и има 15 члена. Првично, ГАЗ беше организирана околу повозрасните неформални лидери на ромската заедница. Тие се вклучија во групата поради заинтересираноста за изградба на џамија во ромската населба. Во подоцнежната фаза на ГАЗ се вклучија и младите Роми од заедницата, внесувајќи нови перспективи и искуство во групата. Некои од нив работеа во информативните центри за Ромите во општините, а други имаа искуство во невладиниот сектор или беа студенти. Исто така, на средбите и во дискусиите на ГАЗ се вклучени и општински советници Роми.

Учеството на жените во ГАЗ е минимално во рамките на програмата ROMED2 поради културните и верските специфики на ромската заедница во Прилеп.

На почетокот на активноста главен приоритет на ГАЗ беше изградбата на џамија во ромската населба. Меѓутоа, откако групата ги почна дискусиите со претставниците на локалните власти беа идентификувани многу други значајни приоритети поврзани со овој прв водечки приоритет. За да се изгради џамија беше пожелно да има сеопфатен катастарски и реконструкциски план на целата ромска населба. Во заедничкиот акциски план што го изработи ГАЗ како долгорочни приоритети беа опфати две прашања - изградба на џамија и подобрување на инфраструктурата на целата населба. Планот беше донесен преку одлука на локалниот совет во август 2014 година. Ефективната интеракција со локалната администрација, како и учеството на интересната група на младите Роми во ГАЗ, создадоа уште два приоритета - развој на локалната образовна стратегија и создавање можности за професионален развој на младите Роми по завршувањето на средното училиште.

ГАЗ има многу добри односи и видливост во рамките на заедницата на Ромите. Исто така, групата ужива огромна почит кај ромската заедница, а индикатор за тоа беше изградбата на џамија во ромската населба. Групата за акција во заедницата доби првичен износ од 30.000 евра од Општината и од Министерството за транспорт, но подоцна ги мобилизира ромските семејства во Прилеп и нивните роднини што работат во Западна Европа и успеаја да соберат 300.000 евра за нејзина изградба.

Разликите во возраста на членовите на групата и нивните различни интереси се причина што во институциите се поднесени голем број различни прашања. Во текот на процесот ROMED2, градоначалникот побара ГАЗ да има правен застапник за да биде во можност да потпишува договори со групата. За поефикасна интеракција со локалната власт, ГАЗ формираше две организации. Првата беше организирана од повозрасните неформални лидери на Ромите за завршување на изградбата на џамијата. Втората, „Перспектива на Ромите“, е граѓанска асоцијација на млади претставници на ромската заедница и нивниот фокус повеќе е ставен на образованието и на политичката застапеност на ромската заедница.

Интеракција меѓу ГАЗ и локалната власт

Системот на интеракција и комуникација со претставниците на локалните власти во Општина Прилеп беше многу ефикасен. Градоначалникот именуваше две лица од Општината што се во постојан контакт со претставниците на заедницата на Ромите, институциите, претставниците на ГАЗ и со организациите на Ромите. Се одржуваат месечни консултации меѓу ГАЗ и претставниците на локалната администрација, како и дневни комуникации според потреба.

Работата на локалната администрација со ГАЗ следи три основни насоки. Таа придонесува со логистичка поддршка, на пример, ја ставање на располагање на салата за состаноци во Општината за состаноците на ГАЗ. Локалната администрација се консултира со ГАЗ за идентификација на приоритетите и за развој на локалните политики и работи заедно со ГАЗ на проектирање конкретни програми и проекти.

Општината донела локална развојна стратегија во консултација со ГАЗ и приоритетите што тие ги идентификувале се вклучени во стратегијата. Од гледна точка на Општината, главниот долгорочен приоритет за развој на заедницата на Ромите го зголемува пристапот на децата Роми до квалитетно образование. Стратегијата вклучува работа во насока на предучилишното образование, намалување на бројот на ученици што го напуштаат училиштето, подобрување на инфраструктурата во училиштата, на воннаставните активности и на училишната средина.

Локалната власт го смета процесот ROMED2 за вредна алатка што придонесува за јасно формулирање на локалните прашања со учество на лица од ромската заедница, ставајќи ги на политичката агенда на Општината. Подобрената интеракција меѓу локалните власти и претставниците на ромската заедница, исто така, придонесува за успешна имплементација на различни програми.

Резултати и влијание во заедниците

Добрата соработка меѓу претставниците на ромската заедница и претставниците на локалната власт резултираше со долгорочна политика и со конкретни планови за подобрување на состојбата на Ромите од Прилеп. Усвоена е локална развојна стратегија во која се вклучени мерки за подобрување на инфраструктурата и на образованието на ромската заедница со средства што се алоцирани за извршување на стратегијата и на проектите во процесот на имплементација, односно апликација.

Веќе постои развоен план за инфраструктурата на ромската населба, како и проекти за поправање на улиците и за решавање на други инфраструктурни прашања што се применети или имплементирани. Џамијата веќе е изградена и по завршувањето на некои дополнителни работи на ентериерот се планира во неа да се спроведуваат не само верски, туку и културни и образовни активности во заедницата.

Исто така, постојат различни остварувања во областа на образованието. Отворена е нова градинка и сега се работи на унапредување на училишната инфраструктура. Во училиштата се вработени осуммина образовни тутори што работат со 188 деца. Според Општината, ова веќе резултирало со намален процент на напуштање на училиштето, од 30% на 15%. Исто така, Општината обезбедила зграда што може да ја користи асоцијацијата „Перспектива на Ромите“ кога ќе организира воннаставни активности за децата од ромската заедница.

Здружението „Перспектива на Ромите“ и лицата за контакт во Општината во моментот заедно работат на развојот на стратегија за собирање средства за имплементација на мали проекти во образованието.

За поддршка на ромската заедница Општината отвори Информативна канцеларија на Ромите. Исто така, Општината наменила посебен буџет за ромската заедница, за специфични активности за различни прашања.

Лекции за иднината

Процесот ROMED2 беше многу успешен во Општина Прилеп, при што се внесени некои важни поуки:

- **Важно е да се идентификува вистинската „влезна точка“ за прашања од вистински интерес на заедницата, со цел и понатаму да се активира вклученоста во поширокиот процес на инклузија на Ромите.** Главниот прв двигател беше интересот на повозрасните неформални лидери за изградба на џамија во ромската населба. Ова е првата причина што ги предизвика процесите на активирање на ромската заедница што подоцна се проширија и на други значајни прашања и доведоа до многу добри резултати во образованието, инфраструктурата и во политичката застапеност на ромската заедница. Еден од членовите на ГАЗ беше избран во Советот на Општината. Неговиот кредибилитет во заедницата се зголеми поради неговото учество во ГАЗ.
- **Различната застапеност на членовите на ромската заедница во Групата за акција во заедницата од аспект на возраста, интересите, нивото на образование и личната мотивираност претставува гаранција за одржување на отворениот процес за пошироки прашања што влијаат врз заедницата, а не само прашања што се ограничени на специфична интересна група.** Ова може да помогне за разбирање и за консолидација на заедницата преку долгорочната визија за зајакнување и инклузија на Ромите, а тоа ќе биде поттик за работа на посебни каузи.
- **За добивање добри резултати мора да постои политичка волја кај локалната власт за развој на соодветни локални политики и програми** што се однесуваат на проблемите на ромската заедница. Добрата застапеност на Ромите во локалните совети и структурата на локалната администрација претставуваат клучен фактор за обезбедување долгорочна посветеност и политичка волја на локалната администрација.
- **Еден од главните фактори за успех претставува обидот за создавање синергија меѓу програмата ROMED2 и другите достапни програми во „поранешна југословенска Република Македонија“.** Поделбата на посебни фондови во локалните буџети, со цел дополнување на средствата што се алоцирани со националните програми, претставува индикатор на политичката волја да се решат проблемите со кои се соочува ромската заедница.

Постои висок потенцијал за одржливост на локалните процеси што се иницирани во Прилеп. И Групата за акција во заедницата, преку двете регистрирани организации и локалната администрација ѝ се посветени на натамошната заедничка работа. Меѓутоа, постои видлива потреба да се продолжи со поддршката со цел понатаму да се поддржи оваа активност на подолг рок:

- Важно е да се обезбеди поддршка за организацискиот развој и за менторството за новата организација што настанала од „младата“ група во ГАЗ.
- Со цел да се надмине минималното учество на Ромките, ГАЗ треба да добие поддршка од олеснувачите и од НФП за подобро решавање на прашањата со кои се соочуваат Ромките и за нивно вклучување во процесот на консултации со претставниците на локалната власт.
- Исто така, постои потреба за инвестирање во зајакнувањето на капацитетот на локалната власт и на претставниците на ГАЗ да ги апсорбираат националните средства што се алоцираат за инклузија на Ромите, со цел да се реши поширокиот проблем со недоволното трошење на средствата што се алоцираат од националниот буџет за Ромите.